

بررسی ارتباط بین هوش هیجانی، راهبردهای انگیزشی یادگیری و عملکرد تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال تحصیلی ۹۶-۹۷

سیدمحمد رضوی^۱، اطهر امید^۲، حسین رضائی^۳، سعیده خالصی^۴ *

^۱ مرکز تحقیقات ایمپلنت‌های دندان، گروه آسیب شناسی دهان، فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

^۲ مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

^۳ دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

^۴ مرکز تحقیقات مواد دندان، گروه آسیب شناسی دهان، فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۲۲

پذیرش: ۱۳۹۹/۰۳/۱۲

چاپ: ۱۳۹۹/۰۶/۲۷

نویسنده مسوول:

سعیده خالصی، مرکز تحقیقات مواد دندان، گروه آسیب شناسی دهان، فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
ایمیل: s_khalesi@dent.mui.ac.ir

زمینه و هدف: بسیاری از محققین هوش هیجانی، باورهای انگیزشی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی را از مؤلفه‌های مهم در عملکرد تحصیلی دانسته‌اند. هدف از مطالعه حاضر بررسی ارتباط بین هوش هیجانی و راهبردهای انگیزشی یادگیری با عملکرد تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بوده است.

روش بررسی: در این مطالعه مقطعی، توصیفی-تحلیلی که در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ بر روی ۱۹۶ نفر از دانشجویان رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان شامل ۱۰۳ نفر دختر و ۹۳ نفر پسر صورت گرفت، جهت ارزیابی هوش هیجانی و باورهای انگیزشی دانشجویان به ترتیب از پرسشنامه هوش هیجانی بردبری (۲۰۰۶) و پرسشنامه راهبردهای انگیزشی برای یادگیری پینترج و دیگر روش استفاده شد. اطلاعات حاصل در نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ وارد و با استفاده از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: طبق نتایج این مطالعه، هوش هیجانی و راهبرد انگیزشی یادگیری ارتباط مستقیم و معناداری با یکدیگر داشته‌اند. ($P < 0.001$). در حالیکه عملکرد تحصیلی با هوش هیجانی بدون ارتباط معنی دار ($P > 0/05$) و با راهبردهای انگیزشی یادگیری دارای ارتباط مستقیم و معنادار بود ($P = 0.042$).

نتیجه‌گیری: هوش هیجانی به صورت غیرمستقیم با واسطه‌گری راهبردهای انگیزشی بر عملکرد تحصیلی تأثیرگذار است. **واژگان کلیدی:** عملکرد تحصیلی، هوش هیجانی، دانشجو، دندانپزشک.

مقدمه

راهبردهای انگیزشی یادگیری، شرایط را برای بهبود دستاوردهای تحصیلی ایجاد کرده و فرآیند یادگیری را تسهیل می‌کند (۶). اصطلاح انگیزش را می‌توان به عنوان عامل نیرو دهنده، هدایت کننده و نگهدارنده رفتار تعریف کرد (۱۰). راهبردهای انگیزشی برای یادگیری به دو دسته راهبردهای انگیزشی (شامل: ارزش گذاری درونی، خودکارآمدی و اضطراب امتحان) و راهبردهای خودتنظیمی (راهبردهای شناختی و خودتنظیمی) تقسیم می‌گردد (۱۱، ۱۲).

در مطالعه‌ی پوراوغر و همکاران (۱۳) خودکارآمدی و راهبردهای یادگیری، بیشترین تأثیر را بر عملکرد تحصیلی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه پیام نور شهر اردبیل داشته است. در مطالعه‌ی طائی و همکاران (۱۴) در دانشجویان دانشگاه آزاد شهرستان اهواز، هوش هیجانی با خلاقیت و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنی دار داشته است. در مطالعه‌ی شکوهی و همکاران (۱۵) نشان داده شده است که بین یادگیری خودتنظیمی، امید تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت معنی دار وجود دارد. در مطالعه Hasegawa و همکارانش در ژاپن (۱۶)، نمره هوش هیجانی در میان دانشجویان با عملکرد بهتر، بالاتر از دانشجویان با عملکرد ضعیف‌تر بوده

زندگی تحصیلی، از مهم‌ترین ابعاد زندگی افراد است که تأثیر بسزایی بر ابعاد دیگر زندگی دارد (۱). عوامل مختلفی بر عملکرد تحصیلی افراد تأثیر می‌گذارند که متخصصان تعلیم و تربیت آنان را به چهار دسته شامل عوامل فردی، آموزشگاهی، خانوادگی و اجتماعی تقسیم کرده‌اند. در بین عوامل فردی، هوش هیجانی و راهبردهای انگیزشی از جمله عوامل مؤثر می‌باشند (۲، ۳). طبق نتایج مطالعات، هوش هیجانی عامل مؤثر در موفقیت تحصیلی، موفقیت در شغل و روابط بین شخصی است، زیرا این نوع از هوش، مجموعه‌ای از مهارت‌ها و شایستگی‌های اجتماعی را دربرمی‌گیرد که بر توانایی‌های فرد برای تشخیص، درک و مدیریت هیجان، حل مسئله و سازگاری تأثیر می‌گذارد (۴). فراگیران با هوش هیجانی بالا دارای توانایی بیشتر در شناخت احساسات خود و دیگران هستند و می‌توانند بر احساسات ناخوشایند ناشی از محیط آموزشی و خانواده غلبه کنند (۵). هوش هیجانی شامل مؤلفه‌هایی از جمله خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی، مدیریت ارتباطی می‌باشد (۷-۵). برخلاف هوش عمومی که پس از دوران نوجوانی تغییر بسیار کمی دارد، هوش هیجانی تا حد زیادی آموخته می‌شود و در طول زندگی با یادگیری از تجربه‌ها شکل می‌گیرد (۹-۷).

هنجاریایی شده است، استفاده شد که شامل دو بعد باورهای انگیزشی (سوالات ۲۴-۱، ۴۱-۳۹) و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی (سوالات ۳۸-۲۵، ۴۲-۴۷) می‌باشد. بعد باورهای انگیزشی دارای سه خرده آزمون «خودکارآمدی»، «ارزش گذاری درونی» و «اضطراب امتحان» می‌باشد. همچنین بعد راهبردهای یادگیری خودتنظیمی نیز دارای دو خرده آزمون استفاده از «راهبردهای شناختی» و «خودتنظیمی» است. این پرسشنامه حاوی ۴۷ سؤال است که سؤال‌های آن منطبق بر طیف لیکرت ۵ تایی طراحی گردیده است، به گونه ای که گزینه ۱: کاملاً مخالفم، ۲: مخالفم، ۳: نظری ندارم، ۴: موافقم، ۵: کاملاً موافقم را ترسیم می‌کند و سوالات ۲۴، ۲۷ و ۳۹ بصورت وارونه نمره گذاری می‌شوند. بنابراین دامنه تغییرات نمره حاصل از ۴۷ تا ۲۳۵ می‌باشد.

روایی محتوایی کمی و کیفی پرسشنامه‌ها توسط ده نفر از متخصصین مورد تأیید قرار گرفت. برای بررسی پایایی پرسشنامه‌ها به روش آلفای کرونباخ، پرسشنامه‌ها توسط ۲۰ نفر از دانشجویان تکمیل و برای متغیرهای پژوهش محاسبه و تأیید گردیده است (آلفا کرونباخ ۰/۷۹).

جهت ارزیابی عملکرد تحصیلی، معدل دانشجویان نیز در نظر گرفته شد. اطلاعات حاصل در نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ وارد شد و با استفاده از آزمون‌های آزمون ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در کلیه تحلیل‌ها سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

از ۱۹۶ دانشجوی حاضر در مطالعه، ۹۳ نفر (۴۷/۴٪) پسر و ۱۰۳ نفر (۵۲/۶٪) دختر بوده و بازه تغییرات معدل دانشجویان ۱۸/۳۴-۱۲/۶۹ بود. میانگین معدل دانشجویان $15/72 \pm 1/12$ که کمترین معدل ۱۲/۶۹ و بیشترین معدل ۱۸/۳۴ بوده است. طبق نتایج حاصل، میانگین نمره کلی هوش هیجانی در دانشجویان $116/32 \pm 14/99$ بوده که در واقع نشان‌دهنده هوش هیجانی متوسط دانشجویان می‌باشد. طبق نتایج آزمون آماری و براساس آزمون کولموگراف اسمیرنوف توزیع نرمال داده‌ها ثابت گردید. میانگین نمره کلی راهبردهای انگیزشی یادگیری دانشجویان برابر با $165/76 \pm 19/49$ بود (جدول ۱). طبق نتایج این مطالعه، میانگین نمره کلی هوش هیجانی و راهبرد انگیزشی یادگیری دانشجویان با هم ارتباط مستقیم و معنادار داشته است ($P \text{ value} < 0/01$).

است. همچنین Mahasneh و همکارانش در عمان (۱۷) نیز ارتباط معنی داری بین هوش هیجانی با مهارت‌های فراشناختی و با عملکرد تحصیلی دانشجویان عادی یافتند.

با نشان دادن تأثیر رابطه راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و باورهای انگیزشی با عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌توان گام مؤثری در راستای افزایش میزان بازده و کارایی آنان برداشت. این امر می‌تواند کمک مؤثری برای مشاوران و دیگر عوامل اجرایی در امر آموزش باشد تا با برنامه ریزی دقیق در زمینه‌های آموزشی، جسمی، روحی و روانی بتوانند دانشجویان را به سوی موفقیت تحصیلی بیشتر رهنمون سازند. هدف از انجام این مطالعه، سنجش میانگین نمره هوش هیجانی و راهبردهای انگیزشی دانشجویان دندانپزشکی و میزان ارتباط آن با عملکرد تحصیلی آن‌ها بود تا از این طریق بتوان در جهت موفقیت بیشتر و عملکرد صحیح‌تر آن‌ها در سیستم آموزشی گام برداشت.

روش بررسی

مطالعه‌ی توصیفی - مقطعی حاضر بر روی ۱۹۶ نفر از دانشجویان رشته‌ی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال‌های سوم، چهارم، پنجم و ششم (ورودی ۱۳۹۴-۱۳۹۱) در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ انجام شد. دانشجویان وارد مطالعه شده شامل ۱۰۳ نفر دختر و ۹۳ نفر پسر بوده که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. دانشجویان در حال گذراندن دوره های تکمیلی، دانشجویانی که نسبت به تکمیل پرسشنامه همکاری نداشته و یا پرسشنامه را ناقص تکمیل کرده‌اند، از مطالعه خارج شدند. جهت جمع آوری اطلاعات مربوط به ادبیات، مبانی نظری و ارائه الگوی اولیه موضوع از روش کتابخانه‌ای به صورت چاپی شامل مطالعه کتاب‌ها، مقالات، مجلات، طرح‌های پژوهشی و بانک‌های اطلاعاتی اینترنتی استفاده شد. جهت جمع آوری داده‌های مورد نیاز از نمونه آماری از پرسشنامه استفاده شد. برای سنجش هوش هیجانی پرسشنامه هوش هیجانی برادبری- گریوز که در مطالعه گنجی و همکاران (۵) روانسنجی ابزار مورد استفاده قرار گرفته است، بکار گرفته شد که شامل چهار بعد خودآگاهی (سوالات ۱-۶)، خود مدیریتی (سوالات ۷-۱۵)، آگاهی اجتماعی (سوالات ۱۶-۲۰) و مدیریت ارتباطی (سوالات ۲۸-۲۰) می‌باشد. این پرسشنامه حاوی ۲۸ سؤال می‌باشد که سؤال‌های آن منطبق بر طیف لیکرت ۶ تایی از ۱ (هرگز) تا ۶ (همیشه) طراحی گردیده است. نمره کلی هوش هیجانی بین ۲۸ تا ۷۸ نشانگر هوش هیجانی پایین، بین ۷۸ تا ۱۲۸ نشانگر هوش هیجانی متوسط و بین ۱۲۸ تا ۱۶۸ نشانگر هوش هیجانی بالا است.

برای سنجش باورهای انگیزشی از پرسشنامه راهبردهای انگیزشی برای یادگیری پینتریچ و دیگرورت که در مطالعه بابائی امیری و همکارانش (۱۸)

جدول ۱: میانگین نمرات ابعاد هوش هیجانی و راهبردهای انگیزشی یادگیری

انحراف معیار	میانگین نمره	ابعاد راهبردهای انگیزشی یادگیری	انحراف معیار	میانگین نمره	ابعاد هوش هیجانی
۱۰/۳۲	۹۴/۲۶	باورهای انگیزشی (کلی)	۴/۱۲	۲۶/۶۸	خودآگاهی
۵/۱۶	۳۳/۵۶	خودکارآمدی	۵/۴۷	۳۴/۷۵	خودمدیریتی
۶/۶۴	۴۳/۷۵	ارزش درونی	۵/۱۲	۲۰/۷۶	آگاهی اجتماعی
۴/۹۸	۱۶/۹۶	اضطراب امتحان	۵/۵۱	۳۴/۱۰	مدیریت ارتباطی
۱۰/۱۹	۷۱/۸۷	راهبردهای یادگیری خودتنظیمی	۱۴/۹۹	۱۱۶/۳۲	هوش هیجانی (کلی)
۸/۷۴	۵۷/۶۹	راهبردهای شناختی			
۲/۳۷	۱۴/۲۴	راهبردهای خودتنظیمی			
۲/۳۷	۱۶۵/۷۶	راهبردهای انگیزشی یادگیری (کلی)			

جدول ۲ ارتباط بین ابعاد هوش هیجانی با مؤلفه های راهبردهای انگیزشی یادگیری دانشجویان را نشان می دهد.

جدول ۲: ارتباط بین ابعاد هوش هیجانی با مؤلفه های راهبردهای انگیزشی یادگیری دانشجویان

P value(r)		راهبردهای یادگیری خودتنظیمی			باورهای انگیزشی		راهبردهای انگیزشی	یادگیری هوش هیجانی
راهبردهای خودتنظیمی	راهبردهای شناختی	کل	ارزش درونی	اضطراب امتحان	خودکارآمدی	کل		
< ۰/۰۰۱	۰/۳۷۶	< ۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۸	< ۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	(سطح معناداری P value)	خودآگاهی
۰/۳۲۶	۰/۰۶۴	۰/۲۹۹	۰/۲۴۱	-۰/۱۲۶	۰/۲۵۸	۰/۲۲۳	(ضریب همبستگی پیرسون r)	
< ۰/۰۰۱	۰/۰۲۷	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	۰/۰۱۴	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	(سطح معناداری P value)	خودمدیریتی
۰/۳۳۸	۰/۱۵۸	۰/۳۷۷	۰/۳۲۹	-۰/۱۷۵	۰/۳۵۶	۰/۳۰۵	(ضریب همبستگی پیرسون r)	
< ۰/۰۰۱	۰/۱۹	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	۰/۳۴۹	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	(سطح معناداری P value)	آگاهی اجتماعی
۰/۳۲۶	۰/۰۹۴	۰/۳۱۴	۰/۳۲۱	-۰/۰۶۷	۰/۲۴۹	۰/۲۹۹	(ضریب همبستگی پیرسون r)	
< ۰/۰۰۱	۰/۰۶۳	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	(سطح معناداری P value)	مدیریت ارتباطی
۰/۳۷۵	۰/۱۳۳	۰/۳۵۸	۰/۳۳۵	-۰/۲۱۵	۰/۳۵۶	۰/۲۹	(ضریب همبستگی پیرسون r)	

مطابق با جدول ۳ در بین ابعاد هوش هیجانی، تنها بعد خودمدیریتی ارتباط مستقیم و معناداری با عملکرد تحصیلی دانشجویان داشته است (P value=۰/۰۲۹).

جدول ۳: ارتباط بین ابعاد هوش هیجانی و راهبردهای انگیزشی یادگیری با عملکرد تحصیلی دانشجویان

ابعاد هوش هیجانی	ارتباط با عملکرد تحصیلی P value (r)	ابعاد راهبردهای انگیزشی یادگیری	ارتباط با عملکرد تحصیلی P value (r)
خودآگاهی	۰/۶۲۵ (۰/۰۳۵)	باورهای انگیزشی (کلی)	۰/۰۳۸ (۰/۱۹۶)
خودمدیریتی	۰/۰۲۹ (۰/۱۷۶)	خودکارآمدی	< ۰/۰۰۱ (۰/۲۶)
آگاهی اجتماعی	۰/۴۸۸ (۰/۰۵)	ارزش درونی	۰/۰۶۸ (۰/۱۳۱)
مدیریت ارتباطی	۰/۲۴۲ (۰/۰۸۴)	اضطراب امتحان	۰/۰۱۱ (-۰/۱۸۲)
هوش هیجانی (کلی)	۰/۲۷۵ (۰/۰۷۸)	راهبردهای یادگیری خودتنظیمی (کلی)	۰/۱۱۴ (۰/۱۱۳)
		راهبردهای شناختی	۰/۳۹۵ (۰/۰۶۱)
		راهبردهای خودتنظیمی	۰/۰۹۹ (۰/۱۱۸)
		راهبردهای انگیزشی یادگیری (کلی)	۰/۰۴۲ (۰/۱۹)

تحصیلی رابطه معنادار ولی غیرمستقیم یافت شد ($P \text{ value} = 0/011$). طبق نتایج حاصل، بین میانگین نمره کلی راهبردهای انگیزشی یادگیری و عملکرد تحصیلی ارتباط معنادار و مستقیم بدست آمد ($P \text{ value} = 0/042$). جدول ۴ میانگین نمرات ابعاد هوش هیجانی و راهبردهای انگیزشی یادگیری و ارتباط آن با جنسیت دانشجویان را نشان می‌دهد.

طبق نتایج حاصل، بین میانگین نمره کلی هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی ارتباط معنادار یافت نشد ($P \text{ value} = 0/275$). همچنین بعد باورهای انگیزشی از ابعاد راهبردهای انگیزشی یادگیری با عملکرد تحصیلی دانشجویان ارتباط مستقیم و معناداری داشته است ($P \text{ value} = 0/038$). لازم به ذکر است بین اضطراب امتحان از ابعاد باورهای انگیزشی با عملکرد

جدول ۴. میانگین نمرات ابعاد هوش هیجانی و راهبردهای انگیزشی یادگیری و ارتباط آن با جنسیت دانشجویان

P value	میانگین نمره در		ابعاد راهبردهای انگیزشی یادگیری	P value	میانگین نمره در		ابعاد هوش هیجانی
	میانگین نمره در دختران	میانگین نمره در پسران			میانگین نمره در دختران	میانگین نمره در پسران	
0/564	93/85 ± 10/37	94/71 ± 10/29	باورهای انگیزشی (کلی)	0/429	26/45 ± 4/2	26/92 ± 4/05	خودآگاهی
0/039	32/83 ± 5/02	34/35 ± 5/21	خودکارآمدی	0/325	34/39 ± 5/34	35/16 ± 5/62	خودمدیریتی
0/884	43/69 ± 6/51	43/83 ± 6/81	ارزش درونی	0/105	20/42 ± 2/85	21/14 ± 3/36	آگاهی اجتماعی
0/261	17/33 ± 4/74	17/53 ± 5/22	اضطراب امتحان	0/501	33/84 ± 5/25	34/38 ± 5/8	مدیریت ارتباطی
0/636	71/54 ± 11/09	72/24 ± 9/14	راهبردهای یادگیری خودتنظیمی (کلی)	0/243	115/13 ± 14/06	117/63 ± 15/92	هوش هیجانی (کلی)
0/754	14/19 ± 2/26	14/3 ± 2/5	راهبردهای شناختی				
0/714	57/47 ± 9/5	57/93 ± 7/84	راهبردهای خودتنظیمی				
0/422	164/7 ± 21/22	166/95 ± 17/41	راهبردهای انگیزشی یادگیری (کلی)				

که بین ابعاد هوش هیجانی و خودکارآمدی ارتباط معناداری وجود دارد (۲۰-۱۸).

همچنین راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بطور کلی و مؤلفه راهبردهای خودتنظیمی با هر یک از ابعاد هوش هیجانی ارتباط مستقیم و معناداری داشت اما بعد راهبرد شناختی تنها با بعد خودمدیریتی ارتباط مستقیم و معناداری داشت. اما دیگر ابعاد هوش هیجانی با این راهبرد ارتباط معناداری نداشت ($P > 0/05$). همچنین تمامی ابعاد هوش هیجانی با خرده مقیاس راهبرد خودتنظیمی ارتباط مستقیم و معناداری داشت ($P \text{ value} < 0/001$). همسو با مطالعه حاضر نتایج مطالعه انجام شده در رابطه با ارتباط هوش هیجانی با خود تنظیمی و سبک‌های یادگیری دانش آموزان پایه اول دبیرستان شهر جهرم، نشان داد که بین هوش هیجانی و خود تنظیمی دانش آموزان ارتباط معنادار وجود دارد (۲۱).

به علاوه در ارزیابی کلی رابطه بین هوش هیجانی و راهبرد انگیزشی یادگیری مشخص شد که این دو متغیر ارتباط مستقیم و معناداری با یکدیگر دارند ($P \text{ value} < 0/001$). همسو با مطالعه حاضر مطالعه ابراهیمی در بررسی رابطه میان ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی، راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و انگیزش تحصیلی در دانشجویان نشان داد که با

طبق نتایج حاصل، میانگین نمرات هوش هیجانی و ابعاد آن در بین دو جنسیت دختران و پسران تفاوت معنادار نداشته است ($P \text{ value} = 0/243$). همچنین تنها بعد خودکارآمدی از ابعاد راهبردهای انگیزشی یادگیری در پسران بطور معناداری بیشتر از دختران بوده است ($P \text{ value} = 0/039$).

بحث

مطالعه‌ی حاضر جهت بررسی ارتباط بین هوش هیجانی، راهبردهای انگیزشی یادگیری با عملکرد تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ انجام شد. طبق نتایج این مطالعه، میانگین نمره هوش هیجانی دانشجویان در دامنه هوش هیجانی متوسط طبقه بندی می‌شود. تمامی ابعاد هوش هیجانی با مؤلفه خودکارآمدی و ارزش درونی از مؤلفه‌های راهبردهای انگیزشی یادگیری ارتباط مستقیم و معناداری داشت ($P \text{ value} < 0/001$) ولی ابعاد خودآگاهی و آگاهی اجتماعی آن با مؤلفه اضطراب امتحان ارتباط معناداری نداشت. همسو با مطالعه‌ی حاضر، نتایج مطالعات بابایی امیری، سلیمانی و سلامی نشان داد

تجربه می‌کنند، زیرا خودکارآمدی بالاتر، ارزش‌گذاری بیشتر و اضطراب امتحان کمتری دارند. با توجه به نتایج به دست آمده در این مطالعه و دیگر مطالعات می‌توان در جهت ارتقای هوش هیجانی دانشجویان و افزایش انگیزه با فراهم نمودن شرایط مناسب برای رشد خودکارآمدی و کاهش اضطراب امتحان دانش‌آموزان و دانشجویان، توسط اساتید و معلمان و برپایی سمینارهای آموزشی در راستای افزایش آگاهی مریبان آموزشی در خصوص راهبردهای انگیزشی و هوش هیجانی و تأثیر آن در عملکرد تحصیلی می‌توان گامی مؤثر در این جهت برداشت (۲۲-۲۳).

این پژوهش صرفاً در بین دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام پذیرفته است که یکی از محدودیت‌های مطالعه است. پیشنهاد می‌شود تحقیقی با همین عنوان در شهرهای مختلف کشور و در پایه‌های تحصیلی دیگر و با جامعه آماری بزرگ‌تر صورت گیرد.

نتیجه‌گیری

طبق نتایج این مطالعه هوش هیجانی با راهبرد انگیزشی یادگیری و همچنین راهبرد انگیزشی یادگیری با عملکرد تحصیلی ارتباط مستقیم و معناداری داشته است درحالی‌که ارتباط عملکرد تحصیلی با هوش هیجانی ضعیف و بی معنی بدست آمد بنابراین شاید بتوان گفت هوش هیجانی به صورت غیرمستقیم با واسطه‌گری راهبردهای انگیزشی بر عملکرد تحصیلی تأثیرگذار است.

تقدیر و تشکر

این مقاله حاصل از پایان‌نامه به شماره طرح تحقیقاتی ۳۹۷۱۲۸ مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان می‌باشد.

تضاد منافع: نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ تضادی در منافع وجود ندارد.

افزایش یک واحد در نمره هوش هیجانی، نمرات راهبردهای انگیزشی دانشجویان افزایش یافته است (۲۲). همچنین در ارزیابی کلی رابطه بین دو متغیر هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان مشخص شد که این دو متغیر ارتباط مستقیم ولی غیرمعناداری بایکدیگر دارند ($P \text{ value} > 0.05$) به بیان دیگر هوش هیجانی دانشجویان نمی‌تواند ارتباط مستقیم و قوی با عملکرد تحصیلی داشته باشد. نتایج مطالعه طائی نشان داد که بین هوش هیجانی با خلاقیت و عملکرد تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد شهرستان اهواز رابطه مثبت و معنی‌دار داشته است (۱۴). به علاوه مطالعات بفروبی و براکت نیز به ارتباط معناداری بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی اشاره کرده‌اند (۲۳، ۲۴).

هر چند نتایج مطالعه‌ی حاضر، مؤید ارتباط قوی بین دو متغیر هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی نبوده است ولیکن با توجه به نتایج مطالعات پیشین و از آنجا که هوش هیجانی بالا از طریق تأثیر بر آسان‌سازی تفکر، شناخت هیجانی و مدیریت هیجان‌ها، افزایش قدرت کنترل و تقویت راهبردهای مقابله‌کارآمد به افزایش عملکرد تحصیلی کمک می‌نماید، لذا لازم است به این بعد توجه ویژه مبذول گردد. در مرحله بعد به بررسی تعیین ارتباط بین دو بعد راهبردهای انگیزشی و پنج خرده‌مقیاس آن با عملکرد تحصیلی (معدل دانشجویان) پرداخته شد و نتایج نشان داد که بعد باورهای انگیزشی دانشجویان با عملکرد تحصیلی آنان ارتباط مستقیم و معناداری دارد. در حالی‌که بین بعد راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانشجویان، ارتباط بسیار ضعیف و غیرمعناداری وجود داشت. همسو با مطالعه‌ی حاضر نتایج مطالعه بفروبی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانشجویان معلمان دختر بر اساس هوش هیجانی، باورهای انگیزشی و راهبردهای یادگیری، نشان داد که بین باورهای انگیزشی و عملکرد تحصیلی ارتباط معناداری وجود داشته است (۲۳).

به طور کلی می‌توان گفت، باورهایی که افراد در خصوص توانایی‌های خود دارند، اهمیتی که به تکلیف خود می‌دهند و نحوه‌ی تفکر کردن، کشف کردن و به خاطر سپردن می‌تواند بر عملکرد تحصیلی تأثیرگذار باشد. در واقع افراد دارای باورهای انگیزشی قوی سطح بالاتری از موفقیت تحصیلی را

References

1. Duff A, Boyle E, Dunleavy K, Ferguson J. The relationship between personality, approach to learning and academic performance. *Pers Individ Dif* 2004; 36: 1907-20.
2. Mousavi S, Jabalameli J, Alibakhshi F. The relationship between emotional intelligence and its components with motivational beliefs and self-regulatory learning strategies on academic performance of students. *Behav Sci Res* 2012; 10: 1-14.

3. Tabatabaieenasab M, Khasi M, Mohammadabadi S. Mental fatigue, emotional intelligence and its relationship with academic performance. *J Res Edu Sys* 2012; 4: 229-46.
4. Izadi Yazdanabadi A, Abolghasemi M, Merali Rostami O. The relationship between emotional intelligence and academic achievement among students in a Military University. *J Mil Psychol* 2011; 2: 17-27.
5. Ganji H, Mirhashemi M, Sabet M. Bradberry-Greaves' emotional intelligence test: preliminary norming-process. *J Thought Behav* 2006; 1: 23-35.

6. Ghorchian N, Jafari P, Razavi E. Determination of multiple intelligence in higher education institutions of Iran (Case Study of Islamic Azad University). *Quarterly Leadership Edu Manag* 2011; 5: 10-20.
7. Sharifi SM, Zarifian Yeganeh MH, Saberi AM. The study of the effect of emotional intelligence dimension on the employee performance (Case: sport channel of Islamic Republic of Iran). *Organ Cult Manag* 2017; 15: 373-92.
8. Koochak Zadeh M, Sohrabi Z, Mosadegh Rad AM. The Relationship between emotional intelligence and communication skills of emergency nurses. *Quarterly J Hospital* 2015; 14: 11-23.
9. Olestani M, Ali Nejad M, Daneshmand B. The relationship between emotional intelligence and academic performance of first-level high school students in intelligent, semi-intelligent and normal schools. *Edu Stra Med Sci* 2015; 2: 14-23.
10. Houry C, Veisi N, Hosseini T, JalilAbkenar S. Relationship between motivational strategies, cognitive and metacognitive learning strategies and spiritual intelligence with academic achievement of nursing students. *J North Khorasan Univer Med Sci* 2014; 6: 359-69.
11. Kajbaf M, Ashuri J, Ashuri M. Study of the relationship between motivational strategies, learning strategies and creativity with the development of math in gifted students in Isfahan. *Edu Learning Studies* 2013; 5: 65-85.
12. Wood AM, Saylor C, Cohen J. Locus of control and academic success among baccalaureate nursing students. *Nurs Edu Pers* 2009; 30: 290-4.
13. Poorasghar N, Kaimanesh AR, Aarmadi MR. The prediction model of academic performance of students of distance education based on individual variables self-regulation strategies and motivational beliefs. *J Res School Virtual Learning* 2016; 4: 7-22.
14. Tai L. The relationship between emotional intelligence and creativity and academic performance among Ahwaz Azad University Students. *First International Conference on Psychology and Educational Sciences, Shiraz. Hakim Sharif University of Science and Technology*; 2014.
15. Shokoochi M. The relationship between self-regulated learning and academic hope with educational performance of Doroodzan High School Students. *Marvdasht: Univ Marvdasht*; 2014.
16. Hasegawa Y, Ninomiya K, Fujii K, Sekimoto T. Emotional intelligence score and performance of dental undergraduates. *Odontology* 2016; 104: 397-401.
17. Mahasneh AM. Investigating the relationship between emotional intelligence and meta-cognition among Hashemite University Students. *Rev Eur Stu* 2014; 4: 201-8.
18. Babaeiamiri N, Ashoori J. The relationship between cognitive and metacognitive learning strategies, self-efficacy, creativity and emotional intelligence with academic achievement. *J Cognitive Strategies Learning* 2015; 3: 111-27.
19. Soleimani N, Ali Beigi F. The relationship between emotional intelligence of educational leaders and their self-efficacy in Islamic Azad University Branches of the ten countries. *Edu Leadership and Manag* 2009; 4: 137-54.
20. Salami SO. Relationships of emotional intelligence and self-efficacy to work attitudes among secondary school teachers in southwestern Nigeria. *Essays in Edu* 2007; 4: 43-56.
21. Soroghad S, Rezaee A, Bakhshae Z. The relationship between emotional intelligence with self-regulation and learning styles of first grade high school students in Jahrom. *Islamic Azad University, Marvdasht Branch. Faculty of Educational Sciences and Psychology*. 2011.
22. Ebrahimi L, Heidari S. A survey on the relationship between personality characteristics, emotional intelligence, self-regulatory learning strategies and student motivation in education. *J Edu Res* 2017; 1: 23-9.
23. Bafrooie, Hashemi, Ardakani M. The prediction of academic performance of female student teachers based on emotional intelligence, motivational beliefs and learning strategies. *J Edu Scholastic Studies* 2013; 2: 16-35.
24. Brakett MA, Rivers SE, Reyes MR, Salovey P. Enhancing academic performance and social and emotional competence RULER feeling words curriculum. *Learn Individ Diff* 2012; 2: 218-24.

Razavi SM, Omid A, Rezaei H, Khalesi S. The Correlation among Emotional Intelligence, Motivated Strategies for Learning and the Academic Performance of Dental Students in Isfahan University of Medical Sciences during 2017-2018. *J Med Educ Dev*. 2020; 13 (37) :85-93